

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XVIII. Familiaritas & gratia quæsitæ externorum, Principumq[ue] virorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

tanquam semper amico . fallimur . nulla propè in humanis æternæ amicitia sunt, quas leuissimus aliquando flatus dispellit, tanquam nubeculam coalitam validiores venti. Sanè nemo in erubescenda corruet, qui amauerit tanquam ofusus. neque enim tali pœnitenda committeret, aut ad quorum propalationem erubescat.

CAPVT XVIII.

Familiaritas, & gratia quæ sita externorum Principumque virorum.

SP ECIE plerumque hanc ambimus animas lucrandi, & Religioni conciliandi, maximè viros magnos: reuera plurimum ad ea amore proprio impellente trahimur, magna ferè multorum offensione, æmulatione, odio, emolumèto propè nullo, errorum & lapsuum periculo magno, vt tam carè familiaritas hæc parari non debeat, Religionis nō rarò damno ingenti, nō minis que illius fœda deuenustatione. Neque enim quidquam procliuius est, quàm inter Magnorum quæ sitas familiaritates verbo aut factò labi: quod vbi contigerit, vno non tantùm lapsu, bona laboresque omnes sepeliuntur, vt illorum memoria

moriam iam nulla sit, quasi vna potenti spongia deleta, aut tanquam falce recisa sint; sed grauis insurgit indignatio, quæ in vniuersum etiam corpus transit, & tanquam à Babylonia fornace, vicina, & latè etiam posita amburit. vnius enim error abicit in omnes, & delicto vnius plectuntur omnes, ab vnoque indignatio nata totum corpus amburit.

Et sanè tot in omni Religione, omnium retro sæculorum docemur exemplis, vt nullo alio magistro opus sit in terrorem & cautelam: neque vigesimus quisque intactus ab hac aulica flamma pedem retulit. Ita amburitur quisquis propius accesserit, vt vix cineres referat, vel ignium vestigia, sæpiusque in fauillas abeat, quàm in lenem vstulationem.

Et experientia tot iam ætatibus docemur, perituros omnino, ea aut virtutis opinione, aut integritatis fama, aut pietatis sensu, à Magnorum familiaritate ad Religionem rediisse, qua egressi fuerant: plurimos etiam aulicam consuetudinem miserando vocationis naufragio nobilitasse; vt vix iam trigessimus charybdim hanc tabula enatarit, fortuita potiùs, quàm prouida felicitate; reliqui irrespirabili hoc profundo absorpti sunt.

Nec

Nec facile quemquam reperies aulicis
hiscè Magnorum moribus assuetum, qui
non ea retulerit, quæ vix annorum pluri-
morum deleri spongia potuerunt. Ita se-
mel Magnorum consuetudine delinitus &
assuetus Religiosus, vix affectum hunc nisi
cum vita aut infamia deponit. Iam ubi in-
ualuit illa nobilitatis prurigo, vilescit quid-
quid humilitatem, & instituti tenuitatem
sapit: atque hinc vocationis quidam con-
temptus nascitur, omniaq; displicent quæ
probata priùs; dulcia nimirum in amari-
tudinem, mella in fella, medicamenta in
venena versa sunt; & quæ antè adamabat
anima, in horrorem mutata sunt: exulat
candor, & pristinae religionis simplicitas,
evanuit pulsa sinceritas, veritas abacta est;
& pro his aulici mores, politica agendi
ratio, mentiendi libido, doli & simulatio-
nes subintrarunt. Nec mirum ea adhare-
scere quæ inter aulicas consuetudines in
dies teruntur manibus.

Fugiet hanc familiaritatem, quicumque
vocationem amat, qui præcipitia vere-
tur infelici, in omni quâ patet orbis Reli-
gione, exitu funestata: quiq; nullos ab
illa meliores, omnes propè deteriores exi-
uisse videbit; paucissimos integra nominis,
quam intulerant, æstimatione; omnes ferè
in-

ingenti eiusdem decoloratione. præterquam quòd ea res in Religione, magna non vltimarum æmulationum mater sit. nam cùm vident reliqui ambitioso aliquẽ conatu Magnorum familiaritatibus se implicare, domesticorumque consuetudini subtrahere, quasi viliorem sociorum consuetudinem ac conditionem auerfetur; in auerfiones etiam ipsi, adeoque & in odia decedunt, carpuntque iam etiam optima, cùm æmulatio inuidentiæque è captata magnitudine nata, religiosum alioqui peccatus occupauit: contingitque plurimum, vt, qui aliena sectatur, domestico excidat amore, ac Magnorum interim beneuolentia careat, vtrisque inuisus, aut sanè neutris probatus. E qua re mœror exurgit, & animo non satis Deo, aut cælestibus dedito melancholia exoritur, vniuersum internæ mentis robur emedullans, & quidquid est spiritus boni, radicitus excaudicans. Hinc languor, & spiritalium rerum omnium fastidiũ ac nausea: sibi que, aliisque demum grauis, miseram vitam trahit, finitque etiam miseriores.

Sequuntur externorum æmulationes inuidentiæque; qui non ferunt Religiosos tanta Magnorum vti familiaritate. nec res ferè magis vlla in oculos incurrit, aut citatiora

tiora certioraque odia prouocat. tritum namque est, quæ consequi ipsi diffidimus, aliis inuidere. hinc illæ in æmulationibus euertēdi molitiones: quasi leniendo mœrori medicamentum sit alios deturbasse; mitiusque damna feramus, si socios nacti fuerimus. Huc accedit, Principum plurimum delicta familiarioribus ascribi. prudenter beneque se habet Princeps, Principis ingenio naturæque illius benignitati tribuimus; aberrat à probitatis regula, in familiarē illi Religiosum omnis culpa rejicitur. non monuisse etiam aut dissimulasse in his, fecisse est.

Sequuntur & reliquorum in Religione non minùs noxiæ æmulationes, imitandi nimirū hæc studia. hinc mille excogitantur viæ, non tritæ prius Religioni, mille inueniuntur maioribus ignoti modi. cumque per nos, perque domesticos ad optata peruenire non possumus, externos in consilium adhibemus pudendæ ambitionis nostræ. quòd si nec hac successerit via, vertimur in indignationes, in detractiones, in euerfionē conatum alienorū. tantum potest æmulationi iuncta ambitio, nulli parcit, & in maximum, in optimum quemque citatiore fertur passu. nam in aliis æmulationum materia deest. nescit enim

enim æmulum paruo contenta humilitas, in magnis inuenit quod ambiat, quod æmuletur.

Ferè etiam in gentibus aulica hæc captata familiaritas adulationibus plena est: dum enim placere studemus, displicere nolumus, autorem venamur, offensionem fugimus. purpuræ proinde & gratiæ feruendum est. quare placitura dicimus, facimus, & ad omnem Principis voluntatem vela vertimus. cùmque vnicum studium gratiam parare, partem conseruare; modis ad hanc rem idoneis vtimur. quod cùm fieri non possit, nisi pleraque ad gratiam eant, liberum adulationibus campum aperimus, laxamusque indomito huic vitio liberrimas in omnem partem habenas: plus laxaturi si plus placuerimus. quæ res ad quàm indigna Religiosos propellat, nemo non videt. certè generosi spiritus hæc esse non possunt, non cælum suspirantis, non æterna cogitantis, non Dei sui gratiam ambiæntis.

Omnis deinde in hac familiaritate, monendi libertas perit. quòd si in Principis confessorium Religiosus talis ascitus fuerit, quantis se induit conscientia laqueis Religiosa libertate deposita? dum mone-
re timet cuius gratiam venatur, cuius in-

B b digna-

dignationem veretur. & tamen ferè non monuisse hïc, deliquisse est, & Principis sui error in doctorem cadit. monuisse verò, non rarò excidisse gratia est. quid faciet? monebit? parata offensio est. tacebit? Deum habet iudicem. ita dum amittere gratiam veretur, silentio cauenda premit. grauius etiam est, dum, ne offendat, assentitur roganti, & laudat damnanda.

Periclitatur in his frequenter castitas, cùm inter aulicas sermocinationes ferè minùs pudica, & castis indigna mentibus intercurrent. Paupertatis etiam amor flaccescit, cùm plerumq; aliquid opum, commodorum, dignitatumq; etiam non cogitanti, affricetur. assuetudine enim ac quadam vitorum familiaritate ac consuetudine, etiam quasi nolenti, aliquid adherescere solemne est; quo magis ambient, & vltro se in illa coniciunt? Obedientie etiam vis vel vniuersim tollitur, vel magna sui parte minuitur; cùm vix talibus imperare Superioribus liceat, ne fors in offenso subdito, offendant Principem, exurgantq; patrocinatorum ac intercessionum molitiones: quæ vbi inualuerint, prostrata iacet obedientia, non facile caput erectura.

Mon.
const.
c. 12.

Addit S. Basilius: *Qui maiorem in modum*
facu-

*secularium hominum amicitia delectatur, eaq; re assidue cum illis esse in colloquio cupit; is ex frequenti cum illis sermone, prauas eorum affectiones in animum facile insinuauerit, & mente rursus cogitationibus mundanis completa, à praeclara illa, quam erat ingressus instantia operis desciscet, & à se deinceps proscrip-
 ta vite spiritualis stabilitate, quem ex animo effuderat vite prioris vomitum resorbebit, atque adeò saucius tandem concidet, miserè confixus ab hoste. Et B. Ephræm: Qui conuersationibus gaudet mundanis, saeculum nondum se
 odisse ostendit. nam sicut qui ignem excitat flammam suscitatur: ita & mundana colloquia, passiones & affectiones prauas in corde monachi commouent. Et Dauid ab Augusta, Ordinis Minorum: Sape experti sumus, tam in nobis quam in aliis, quòd frequens exitus & conuersatio cum saeculo, & occupatio nimia negotiorum externorum, deuotionem mentis extinguunt, seruo-rem spiritus tepescit, forte propositum virtutis emollit, cor dissoluit, studium proficiendi debilitat, delicias docet amare, tempus sine fructu expendere, verba otiosa multiplicare, iocis & trusis intendere, orationes prae-
 mittere. Et fortiter in terrorè B. Laurentius Iustinian. O quot tēporibus nostris fuerunt, qui
 tanquam ardentes lampades & mundi luminaria lucebant coram hominibus, paullatim ex con-
 uersa-*

Tom. 2.
 paran.
 46.

Lib de
 discip.
 cap. 22.

Bb 2

uerfa-

uersatione secularium, & confabulatione tepere facti, ad pristina opera secularis vite miserabiliter redierunt! Et docemur à Seneca, vt non pigeat Religiosos imitari Stoicum factum ex se magistrum: *Nunquam mores quos extuli refero. aliquid ex eo quod composui, turbatur: aliquid ex his quae fugavi, redit.*

Epist. 7.

Signa verò animi in hac familiaritatis venatione non Religiosi esse possunt: si quis eo in illam affectu rapiatur, vt grauius molesteque ferat, si ab iis retrahatur; si maiore cura & sollicitudine illorum negotia, quàm quae Religionis propria sunt, suscipiat; si insciis Superioribus, negotia illorum amplectatur, doleatque sibi eorum tractationē à Superioribus inhiberi; si maiori conatu & studio viros magnos, Principesque sibi, quàm Religioni conciliet; si Religionis ministeria minùs speciosa contemnat, & indigna putet quibus se tradat, & implicetur; si paupertatē & obedientiam incipiat fastidire, commodilique suis hinc inde quæsitis studeat; si Superiorum monita minùs æquo ferat animo, simpliciumque consuetudinē aspernetur.

Reme-

Remedia.

A Mouendi ab hac familiaritate quoscunque pronos in eam Superiores deprehēderint; aliisque occupandi & distinendi muneribus, minūis quidem speciosis, sed tutioribus minoriq̄ue periculo obnoxiiis: demum loco etiam mouendi, alioq̄ue ablegandi.

Proderit etiam aliquem è domesticis maximè spiritualement excitare, qui vltro amicitiam illius ambiat: quò securiùs eum postea, maioreq̄ue fructu monere possit.

Magna etiam cura in hunc inuigilandum erit Præfecto spiritus, qui ratione crediti sibi muneris, maiore auctoritate & pondere monere ac terrere potest, magnorum maximè exemplis, qui propè omnes à quæsita hac familiaritate ad sæculum & Ægypti ollas transferunt, infortunatoq̄ue ferè exitu vitam finierunt.

Nec erit inutile, retrahendi tales conatum, Principi magnifq̄ue viris elucescere: vt, si quid erroris postmodum intercurrerit, videant non frustra Superiores motos fuisse, & in illius auocatione laborasse, erroresq̄ue non iam Religioni, sed homini adscribantur.

Malorum quæ ex hac familiaritate nasci consueuerunt seria recordatio non parum proderit: ingentia pericula, damnaque accepta, finem deinde vocationis sue proponere alium omnino ab aulica consuetudine. Deum denique sæpe sibi ob oculos proponere, cuius seruitio Religiosus mancipatus, & à quo filiorum prerogatiua donatus est. vt indignum sit tanti Imperatoris sacramento addictum, minoris se obsequio addicere, & ad inferiora demittere.

Lib. 8.
Confes.
sap. 6.

Pulcrum in imitationem apud Augustinum exemplū habemus de suo Nebridio. *Agebat illud prudentissimè, cauens innotescere personis, secundum hoc sæculum maioribus, deuitans in eis omnem inquietudinē animi, quem volebat habere liberum, & quàm multis posset horis feriatum ad quærendum aliquid, vel legendum, vel audiendum de sapientia.*

CAPVT XIX.

Affectus in parentes, in sanguine iunctos.

NEc postremum, nec contemnendum in Religione malum. damna namque à nimis prodigo in suos affectu, & varia